

Česká bioklimatologická společnost Praha

Sekretariát: Boční II 1401, 141 31 Praha 4 - Spořilov

I n f o r m a č n í z p r a v o d a j

pro členy Společnosti

č. 38

Praha, prosinec 2008

Sestavil: RNDr. Jaroslav Střeščík, CSc.

ISSN 1212-3420

Z p r á v a

o činnosti České bioklimatologické společnosti za rok 2007

Odborná, vědecká a publikační činnost Společnosti se v roce 2007 stejně jako v letech předcházejících opírala o tři oborově specializované sekce. Pro informaci o jejich zaměření uvádíme:

1. Sekce bioklimatologie člověka, předseda Doc. MUDr. Jan Sitar, CSc., s odbornou činností v oblasti bioklimatologie zdravého i nemocného člověka v jeho pracovním a životním prostředí.

2. Sekce bioklimatologie rostlin, předseda Prof. Ing. Ilja Vyskot, CSc., se zaměřením odborné činnosti na vazby rostlinstva s půdně-atmosférickým prostředím, zvláště se zaměřením na zemědělskou a lesnickou rostlinnou produkci, dopady antropicky podmíněných změn podnebí všech dimenzí a krajinné prostředí.

3. Sekce bioklimatologie zvířat, předseda Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc., se zabývá vazbami mezi živočištvem a atmosférickým prostředím se zvláštním zřetelem k potřebám hospodářských zvířat.

Bioklimatologie jako interdisciplinární vědní obor má v našem liberálním tržně ekonomickém systému potíže v tom, že se týká jednak vědecké teorie a jednak jevů, které mají charakter veřejných statků. To prakticky velmi omezuje zdroje sponzorského kapitálu. Obory, které tradičně byly v tématice činnosti Společnosti zastoupeny (medicína, životní prostředí, školství, zemědělství, lesnictví), nemají v současné době dostatek vlastních zdrojů k podpoře činnosti naší Společnosti. Naši členové se na svých pracovištích aktivně podílejí na jejich výzkumné činnosti .

Proto také v roce 2007, stejně jako v jiných letech, se vedení Společnosti soustředilo na aktivní účast při řešení již schválených projektů, kde pro dílčí úkoly aktivně sestavila řešitelské týmy. Ty projekty však mohou podchytit jen část ze široké problematiky dříve ve Společnosti propracovávané. Objem takto přidělovaných prostředků, podmínky jejich využití a způsob časového přidělování limituje další odborné aktivity. Menší rozsah činnosti má za následek klesající zájem o členství ve Společnosti.

Projekt **I/07**, vydání Zpravodaje č. 37 jako odborné a informační tiskoviny Společnosti o pokrocích poznání v tomto interdisciplinárním oboru a o činnosti

a výsledcích práce Společnosti. Od r. 1998 má Zpravodaj přiděleno ISSN 1212-3420.

Projekt **II/07**, pořádání již v pořadí 28. konference „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, která se konala v Úpici ve dnech 22.–24. května 2007. Hlavním pořadatelem byla Hvězdárna v Úpici ve spolupráci s Komisí pro otázky životního prostředí AV ČR, Českou astronomickou společností – východočeskou pobočkou v Úpici, Českou bioklimatologickou společností v Praze, Českou lékařskou společností J.E.Purkyně – Spolkem lékařů v Trutnově a Městem Úpice. Na konferenci bylo přítomno přes 60 účastníků, předneseno 37 příspěvků a 3 postery, z nichž bylo vybráno 30 příspěvků k publikování plném znění ve sborníku.

Projekt **III/07**, pořádání konference „Klima lesa“, která se konala 11.–12. dubna 2007 v hotelu Santini ve Křtinách u Brna. Konference se zúčastnilo 40 účastníků z České republiky i ze Slovenska, předneseno bylo 30 příspěvků, které byly publikovány na CD v plném znění a abstrakty v angličtině v tištěném sborníku.

Projekt **IV/07**, vydání publikace „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2007“. Publikace obsahuje 26 příspěvků přednesených na 22. vědecké konferenci s mezinárodní účastí, která se konala dne 11. prosince 2007 v Brně. Publikace v rozsahu 110 stran byla k dispozici pro všechny účastníky již v průběhu konference. Součástí každého příspěvku je abstrakt v angličtině.

Dále ČBkS spolu s Ústavem výživy, dietetiky, zoohygieny a vegetabilních potravin Fakulty veterinární hygieny a ekologie VFU v Brně a ve spolupráci s Ústřední komisí pro ochranu zvířat, Výzkumným ústavem živočišné výroby Praha a brněnskou pobočkou Čs. biologické společnosti byla pořadatelem pravidelného semináře „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat“, v pořadí již dvanáctého. Konal se v Brně dne 11. 12. 2007 v prostorách brněnské pobočky ČHMÚ. Přítomno bylo kolem 40 účastníků z různých oborů z České republiky a ze Slovenska, prezentováno 26 příspěvků, které byly v plném znění publikovány ve sborníku v rámci projektu IV/07.

V roce 2007 také úspěšně pokračovala spolupráce se Slovenskou bioklimatologickou společností. ČBkS byla spolupořadatelem pravidelné mezinárodní konference Bioklimatologické pracovní dny, která se konala ve Zvolenu a na Poľaně ve dnech 17.–21. září 2007 a její hlavní téma bylo „Bioclimatology and natural hazards“. Zúčastnilo se jí přes 250 účastníků, z toho 83 z České republiky a 33 z ostatních zemí – především Německo, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Portugalsko a Itálie. Předneseno bylo 14 vybraných příspěvků na plenárním zasedání ve Zvolenu, dalších 141 pak

v sekcích, které probíhaly paralelně na Poľaně, a k tomu 67 posterů ve dvou posterových sekcích. Přibližně polovina příspěvků (ústních i posterových) byla prezentována v angličtině, ostatní česky nebo slovensky, bez simultánního překladu. Anglicky byly předneseny všechny pozvané příspěvky. Také v nejvíce obsazené sekci „Změny klimatu a extrémní počasí“ byly v angličtině předneseny všechny příspěvky, jinak byl podíl anglicky přednesených příspěvků v různých sekcích různý. Všechny příspěvky byly publikovány na CD v plném znění v jazyce podle volby autora, abstrakty v angličtině ve zvláštním tištěném sborníku.

V rámci konference „Klima lesa“ se po skončení hlavního programu konalo Valné shromáždění členů ČBkS. Toto místo a čas byly vybrány proto, aby se mohli zúčastnit účastníci konference, kteří by jistě sotva přijeli do Prahy nebo Brna, kdyby se Valné shromáždění konalo samostatně. Na valném shromáždění byl zvolen nový výbor Společnosti a stanoven plán činnosti na další období. Při pořádání konferencí bude brán zvýšený ohled na podporu účasti zahraničních účastníků a na publikování alespoň abstraktů přednesených příspěvků v angličtině.

Členové sekce bioklimatologie člověka ČBkS se i nadále podílejí rozhodujícím způsobem na vydávání biometeorologických předpovědí a na zdokonalování předpovědního modelu pro ně (Mgr. M. Novák). Bývalý předseda ČBkS Ing. V. Krečmer, CSc., později předseda Národního lesnického komitétu, pracuje po sloučení komitétu s Českou lesnickou společností i nadále v jejím vedení a v této funkci prosazuje větší aktivitu MŽP ČR v oblasti lesů v životním prostředí spolu s dalšími členy ČBkS. ČBkS je řádným členem „Národního klimatického programu“. Sekce bioklimatologie rostlin dále spolupracuje s odbornou skupinou agrometeorologie české sekce Evropské agronomické společnosti a s Českou meteorologickou společností.

V roce 2003 získala Společnost rozsáhlou zakázku na vypracování odborných expertíz v rámci širšího projektu Czech Carbo, jejichž zpracování dále pokračovalo i v roce 2006. Zadavatelem byl Ústav ekologie krajiny AV ČR, České Budějovice, a téma znělo „Zpracování studie o oběhu uhlíku v agroekosystémech s návrhem opatření ke zlepšení bilance uhlíku v agroekosystémech“. Členové společnosti ve spolupráci s dalšími odborníky, kteří nejsou členy ČBkS, splnili do konce roku 2007 všechny požadované úkoly, které byly schváleny v rámci celkového hodnocení plnění cílů projektu, a tím byly práce na projektu ukončeny. Podobné expertní práce jsou jedním z hlavních úkolů vědeckých společností a takto k nim přistupuje také ČBkS.

Statistické údaje

V roce 2007 došlo opět k malému úbytku členů ČBkS a Společnost nezískala nové členy. Výše příspěvků byla od roku 2002 stanovena na 200 Kč pro člena v pracovním poměru a 100 Kč pro důchodce a pro studenty. Příspěvky za rok 2007 dluží dosud 5 členů, což znamená, že příspěvková morálka se oproti loňskému roku mírně zlepšila.

Stav členstva k 31. 12. 2007:

Sekce bioklimatologie člověka	22 členů
rostlin	40 členů, z toho jeden čestný
zvířat	11 členů
úhrnem	73 členů

Činnost ČBkS v roce 2009

Činnost ČBkS bude i v roce 2009 částečně financována státem prostřednictvím Rady vědeckých společností, složky Akademie věd, formou dotace jednotlivých projektů. Těžištěm činnosti Společnosti budou tedy následující projekty:

Projekt **I/09** – Vydání Zpravodaje č. 39 pro členy ČBkS, odborného informativně-organizačního obsahu v hraničním vědním oboru bioklimatologie všech tří skupin – člověka, rostlin a zvířat – v nákladu 90 výtisků o rozsahu cca 20-25 stran. Zpracovatelem projektu je RNDr. Jaroslav Střeščík, CSc.

Projekt **II/09** – Pořádání pravidelné, v pořadí již 30. konference „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“. Konference se bude konat v Úpici ve dnech 19.-21. května 2009. Zpracovatelkou a realizátorkou projektu je RNDr. Eva Marková, CSc. Informace a přihlášky: RNDr. Eva Marková, CSc., Hvězdárna v Úpici, U Lipek 160, 542 32 Úpice, tel. 499881731 nebo 499882289, e-mail: markova@obsupice.cz nebo mullerova@obsupice.cz. Podrobnější informace jsou na www stránkách <http://www.obsupice.cz> -> seminář, kde je i elektronický formulář přihlášky. Přihlášku i s abstraktem je nutno poslat do 28. 2. 2009.

Projekt **III/09** – Pořádání konference „Metody bioklimatologie a mikroklimatologie“. Konference se bude konat ve Křtinách u Brna v březnu až dubnu 2009 (termín ještě není přesně stanoven). Zpracovatelem a realizátorem projektu je Prof. Ing. Ilja Vyskot, CSc., e-mail: vyskot@mendelu.cz, telefon

602806097. Bližší informace a přihlášky na uvedené adrese, budou k dispozici také na stránkách ČBkS. Přihlášky s abstraktem bude nutno zaslat do konce února 2009. Přihlášeným účastníkům bude zaslán podrobný program.

Projekt **IV/09** – Vydání publikace „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2009“. V této publikaci budou uveřejněny příspěvky účastníků stejnojmenného semináře, který se bude konat v Brně v prosinci 2009 v budově pobočky ČHMÚ Brno, Kroftova 43, 616 67 Brno. Zpracovatelem a realizátorem projektu je Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc. Informace a přihlášky na seminář: Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc., VFU Brno, Palackého 1-2, 312 42 Brno, e-mail: novakp@vfu.cz.

Podle novelizovaných směrnic pro dotace se pořádání konference nebo semináře a vydání sborníku považuje pro účely poskytování dotací za dvě samostatné akce. ČBkS se samozřejmě bude podílet také na publikování přednesených referátů na konferencích v Úpici a ve Křtinách (projekty II a III) a na pořádání semináře, z něhož budou příspěvky publikovány v rámci projektu IV.

ČBkS se bude také podílet na pořádání pravidelné mezinárodní konference „Bioklimatologické pracovní dny 2009“, jejímž bude hlavním pořadatelem. Konference se bude konat ve dnech 5.–9. října 2009 ve Staré Lesné ve Vysokých Tatrách. Bližší informace jsou uvedeny v samostatném článku.

Bližší informace o všech uvedených pořádaných akcích budou průběžně k dispozici také na webových stránkách Společnosti <http://www.cbks.cz>.

Zpráva z konference „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“

konaném ve dnech 20. - 22. května 2008 v Úpici

Ve dnech 20.-22. května 2008 se v Úpici uskutečnila 29. interdisciplinární konference s názvem „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, kterou pořádala Hvězdárna v Úpici ve spolupráci s Komisí pro otázky životního prostředí AV ČR, Českou astronomickou společností – Východočeskou pobočkou v Úpici, Českou astronomickou společností – Sluneční sekcí, Českou bioklimatologickou společností v Praze, Českou lékařskou společností J.E.Purkyně – Spolkem lékařů v Trutnově, Jednotou českých matematiků a fyziků a Městem Úpice. Hlavním garantem

akce byla Hvězdárna v Úpici. Konference se zúčastnilo téměř 80 odborníků z různých zainteresovaných oborů i zájemců z naší republiky a ze Slovenska.

Konferenci tradičně zahájila RNDr. Eva Marková, CSc., ředitelka Hvězdárny v Úpici. Po té účastníky přivítala starostka města Úpice paní Ing. Iļjana Beránková. Po ní ještě vystoupil MUDr. Jiří Vambora, člen Rady Královéhradeckého kraje, jehož příspěvek byl sice již zahrnut do oficiálního programu i když se týkal vztahu Hvězdárny v Úpici a Královéhradeckého kraje, který je zřizovatelem hvězdárny. Ve svém příspěvku mimo jiného vyzdvihl důležitost konání této konference.

Jednání konference pak probíhalo po jednotlivých blocích – astronomickém, přístrojovém, geofyzikálním, meteorologickém, ekologickém, medicínském a filozofickém. Celkem zaznělo 51 referátů z uvedených oblastí, přičemž většina z nich se zabývala vztahy a souvislostmi mezi jednotlivými obory.

Mezi astronomickými referáty patřily mezi nejzajímavější příspěvky zástupců Astronomického ústavu AV ČR, v.v.i. v Ondřejově Michala Švandy („Helioseismologie: od oscilací k vnitřní struktuře Slunce“) a Michala Sobotky („Novinky ve výzkumu slunečních skvrn“). Pracovníci Hvězdárny v Úpici se již tradičně prezentovali referátem zabývajícím se výzkumem sluneční koróna při úplných zatměních Slunce („Další poznatky o dynamice polárních paprsků během zatmění Slunce 2006“). Astronomický blok byl zakončen sérií referátů týkající se přístrojové techniky, zabývajících se jak přístroji umístěnými na Hvězdárně v Úpici (např. „Objektiv Merz 160/1790 refraktoru Hvězdárny v Úpici“), tak těmi, které jsou ve vývoji (např. Dvojlomný materiál MgF₂ pro dvojlomné filtry“). Referáty z této oblasti prezentovali pracovníci z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR, v.v.i. Praha, Vývojové optické dílny Turnov.

Referáty zaměřené na magnetické pole Země již tradičně řešily otázku souvislosti sluneční a geomagnetické aktivity a jejich odezev v různých vrstvách atmosféry (např. H. Davidková a spol.: „Geomagnetická aktivita a teplota zimní polární dolní stratosféry v období stratosférického ohřevu“) a tradičně zde zazněly i referáty týkající se seismické aktivity (J. Zedník aj. Málek: „Zemětřesná aktivita na Hronovsko-poříčském zlomu v lednu 2008“).

Meteorologickou část zastupoval několika příspěvky J. Rožnovský (např. „Teplotní podmínky chladného půlroku 2006/2007“) a skupina z ČHMÚ Doksany (např. „Vliv teplejších zim na variabilitu promrzání půdy na území České republiky v letech 2000-2007“). Sem lze také zahrnout příspěvek Z. Čabajové analyzující situaci okolo medicínsko-meteorologických prognóz na Slovensku.

Ekologický blok byl zaměřen především na význam některých přírodních útvarů pro životní prostředí (např. J. Fialová a spol.: „Společnost a funkce lesů“, E. Král: „Městské parky a jejich význam pro životní prostředí“).

Medicínskou část tradičně ovládl prof. Mikulecký se svými spoluautory, zajímavější ale byly příspěvky J. Sitara a E. Markové „Bioklimatologie vysokohorské turistiky“ a V. Klimešové: „Bolest a mýty kolem ní“.

Poslední dopoledne vedle filozoficky zaměřených příspěvků vystoupil i V. Rušín s referátem rozebírajícím současný trend ve vědě, kterým je bodové hodnocení projektů a prací a zamýšlel se, zda toto hodnocení je spravedlivé a zda by se nenašel způsob, jak tento systém nahradit.

Ve večerním programu, který se stal už tradicí, vystoupil Jiří Středa z Úpice s krásnými a někdy až hrůznými obrázky z svého natáčení největších sladkovodních ryb na světě.

Odbornou úroveň konference lze opět hodnotit jako velmi vysokou, o konferenci byl velký zájem mezi našimi i slovenskými odborníky z jednotlivých zahrnutých oborů a prakticky po každém referátu následovala vysoce kvalifikovaná diskuse. Potěšující je účast mnoha nových a především mladých účastníků.

O konferenci byl zájem i mezi sdělovacími prostředky a veřejností, informace z ní byly publikovány průběžně. Zástupci některých sdělovacích prostředků byli přímo přítomni na konferenci.

Z konference bude vydán sborník.

Eva Marková

Sluneční seminář 2008

Ve dnech 12. – 16. května tohoto roku se v nádherném prostředí Velkého Javorníku poblíž obce Papradno konal již 19. Celoštatny sluneční seminář, který pořádá SÚH Hurbanovo spolu se svými partnery.

Tak jako v minulých ročnících, i letos se sešla pestrá směsice účastníků, ve kterých jsme mohli poznat pracovníky astronomických ústavů obou akademií věd bývalé federativní republiky, dále pracovníky více či méně na sluneční problematiku specializovaných hvězdáren, přes zástupce spřízněných vědních oborů, jako je fyzika atmosféry či jiné geofyzikální obory, až po ryzí astronomy–amatéry, kteří propadli kouzlu slunečního disku.

Program semináře tedy nutně odrážel skladbu účastníků, tudíž jsme mohli získat informace o nejnovějších teoriích ve sluneční fyzice, o nových trendech v pozorování jednotlivých částí slunečního tělesa, v dalších blocích pak o nových přístrojích, které tato pozorování umožní, o nových optických materiálech, které slibují v budoucnu další zlepšení pozemské pozorovací techniky. Nechyběly ani příspěvky, poukazující na zajímavé skutečnosti, odhalené při četných pozorováních na území Čech, Moravy a Slovenska, stejně tak tu zazněly i přehledy a připomenutí historie pozorování Slunce na některých hvězdárnách Slovenské republiky.

Celý seminář pak byl obohacen prezentačními akcemi sponzorů, kteří oslovili zvláště pracovníky hvězdáren, neboť převážná část ukázek se týkala pozorovací a prezentační techniky a nových digitálních fotoaparátů, což jsou předměty, které patří k vybavení každé solidnější hvězdárny.

No a aby se účastníci po celotýdenním sluníčkářském maratonu mohli také vrátit v klidu mezi laickou veřejnost, postarali se organizátoři o včasný oddych v podobě exkurze do Vlastivědného muzea v Považskej Bystrici, pracoviště Jasenná a do Státního archivu v Bytči. Spolu se slavnostní večeří, která utužila již tak pevné přátelské vztahy mezi účastníky, výbornou obsluhou hotelu Podjavorník a krásnými procházkami po přenádherné příhraniční horské krajině, byla tato akce opravdu velkým úspěchem organizátorů, za což jim patří dík všech účastníků.

Pokud bychom měli nějakým stručným a výstižným způsobem shrnout letošní seminář, pak by to mohlo být asi takto: odborně velice přínosný, pro laiky značně inspirující, v příjemném prostředí nádherné destinace a se spoustou společenských prožitků.

Jan Klimeš ml.

Znečištění ovzduší - Metody měření a hodnocení vlivu

Pod tímto názvem proběhla mezinárodní konference k problematice znečištění ovzduší, která se konala 23. a 24. 4. 2008 v Mikulově v Hotelu Zámeček. Problematice znečištění ovzduší nebyla v našich předcházejících akcích věnována větší pozornost. Důvodem však byly poznatky z posledních let, které jsou až znepokojivé. Přesto, že se často dočteme o tom, že ovzduší v naší republice se významně zlepšilo, není situace tak jednoduchá. Rozvoj dopravy a další vlivy vyvolávají situace, kdy různé znečišťující látky překračují hygienické limity. Významnou roli v těchto situacích mají pevné částice a organické látky.

Organizátory konference byly, mimo naší Společnosti, ENVItch Bohemia, s.r.o., Český hydrometeorologický ústav - pobočka Brno, Slovenská bioklimatologická společnost a Centrum dopravního výzkumu, v.v.i.

V průběhu konference byly předneseny referáty v několika okruzích. První byl věnován problematice vlivu meteorologických podmínek na znečištění ovzduší, zvláště suspendovanými částicemi a smogovými situacemi.

Vliv dopravy na znečištění ovzduší byl hodnocen z několika pohledů. Pozornost byla věnována možnostem modelování vlivu dopravy na kvalitu ovzduší. Velký zájem vzbudila práce o morfologii pevných částic. Dalším okruhem byla problematika měřicí techniky. Její vývoj za posledních 15 let zhodnotili zástupci firmy ENVItch Bohemia s.r.o. Velmi podrobně byly uvedeny novinky v měřicí technice znečištění ovzduší.

Velký zájem vzbudily referáty zaměřené na vlivy znečištění ovzduší na lidské zdraví. Šlo např. o hodnocení naměřené hodnoty polutantů a mutagenita ovzduší v Ostravě nebo hodnocení vlivu dlouhodobé expozice PM_{2,5} na incidenci předčasného úmrtí obyvatel města Brna a dalších měst Jihomoravského kraje. Pozornost byla též věnována vlivu znečištění na vegetaci.

Dalším samostatným okruhem bylo hodnocení emisí znečišťujících látek ze zemědělství. Ve dvou příspěvcích byly hodnoceny podmínky emisí amoniaku a možná opatření na redukci jeho emisí z chovu hospodářských zvířat. Byl též uveden model emisí N₂O ze zemědělské činnosti.

Přednesené příspěvky prokázaly, že znečištění ovzduší na území Čech a Slovenska je stále velmi závažným problémem, který vyžaduje veškerou pozornost. Je nutné přes vysoké finanční náklady zajistit stálý monitoring emisí, jeho pravidelné vyhodnocování a vydávání dosažených výsledků. Z hlediska výzkumu se jeví jako nejvýznamnější problém znečištění pevnými částicemi, kde významnou roli hraje doprava.

Jaroslav Rožnovský

Bioklimatologické aspekty hodnocení procesů v krajině

Naše Společnost přidala k dosavadnímu počtu konferencí další, a to ve dnech od 9. do 11. září 2008 v Mikulově. Na pořádání konference „Bioklimatologické aspekty hodnocení procesů v krajině“ se dále podíleli: Slovenská bioklimatologická společnost, ENVItch Bohemia, s.r.o., Český hydrometeorologický ústav, pobočka Brno, Centrum dopravního výzkumu,

v.v.i. a Ústav tvorby a ochrany krajiny LDF MZLU. Zvoleno bylo dosti náročné téma – posouzení procesů v krajině z pohledu bioklimatologie. Po skončení konference lze říci, že i výběr místa odpovídal nosnému tématu. Mikulov a jeho okolí včetně přírodní dominanty, kterou je Pálava a naopak umělá Mušovská jezera, jsou složitou mozaikou propojení přírody s činností člověka s bohatými doklady o působení člověka v této oblasti.

V rámci slavnostního zahájení konference vystoupil i senátor Parlamentu ČR, ing. Jan Hajda. Jeho vystoupení bylo účastníky velice pozitivně přijato, protože hovořil o potřebě podporovat výzkum krajiny, poukázal na to, že zemědělství a lesnictví potřebují co nejvíce odborných podkladů pro své hospodaření šetřící přírodu. Předsednictvo ČBkS využilo slavnostní zahájení k předání Čestných uznání dlouholetým aktivním členům za jejich přínos nejen k rozvoji bioklimatologie, ale také za jejich organizátorskou činnost a podíl na vedení odborných sekcí a zajištění minulých konferencí. Ocenění byli RNDr. T. Hurtalová, CSc., RNDr. E. Marková, CSc., RNDr. F. Matejka, CSc., Doc. MUDr. J. Sitar, CSc., RNDr. J. Střešík, CSc. a Prof. Ing. F. Špánik, CSc.

Odborná jednání konference byla uvedena šesti plenárními přednáškami, které víceméně představily hlavní okruhy jednání. Prof. M. Lapin za autorský tým z Komenského univerzity v Bratislavě přednesl výsledky scénářů pro stanovení vlhkosti a výpočtů potenciální evapotranspirace na příkladu Hurbanova. Vláhové bilanci zemědělské krajiny bylo věnováno vystoupení RNDr. M. Kohuta za kolektiv z brněnského pracoviště ČHMÚ. V obou vystoupeních v závěrech zaznělo, že změna klimatu bude znamenat zvýšení potenciální evapotranspirace v krajině. Problematice citlivosti agroregionů na suchu v podmínkách změny klimatu bylo věnováno vystoupení Doc. B. Šišky a ing. J. Takáče ze Slovenské poľnohospodárskej univerzity v Nitře. Vlivu mikroklimatu na hydrochemické vlastnosti lyzimetrické vody na kalamitních plochách ve Vysokých Tatrách byl věnován příspěvek ing. M. Friče a Prof. J. Škvareniny z Technické univerzity ve Zvolenu. Oblast zoobioklimatologie zastupoval příspěvek kolektivu autorů o vlivu chovu hospodářských zvířat na procesy v krajině, který přednesl Doc. P. Novák z brněnské Veterinární a farmaceutické univerzity. Technickému zajištění meteorologických měření včetně mikroklimatu a půdního klimatu se věnoval ing. M. Jurkovič z firmy Ekotechnika.

Další jednání konference probíhalo souběžně v odborných sekcích. Šlo o jednak o sekci bioklimatologie člověka a zoobioklimatologii, kde zazněla analýza zdravotních rizik vyplývajících z expozice PM₁₀ v Jihomoravském kraji, výsledky studií vlivu sluneční/geomagnetické aktivity na akutní infarkt myokardu, ale také např. posouzení vazby mezi subjektivními pocity pacientů s vybranými psychiatrickými diagnózami a vývojem počasí.

Současně byly předneseny referáty v sekci agrometeorologie. Dotkly se širšího spektra pěstování zemědělských plodin. Analyzován byl výskyt holomrazů na Jižní Moravě v období 1961–2008, návrh technologií zavlažování zaměřených na zmírnění dopadů změny klimatu. Byly též předneseny nové metody studia energie celkové radiační bilance v porostech nebo studie teploty půdy.

Největší zastoupení bylo v sekci lesnictví, která probíhala celé dopoledne 10. 9. Zde v devíti přednáškách byla probírána témata od návrhu strategie adaptačních a mitigačních opatření z hlediska dopadů klimatických změn na lesní ekosystémy Slovenska, přes chod toku CO₂ v lesním a travinném ekosystému v Beskydách, rozložení teplot ve smrkovém porostu atd. až po hodnocení vlivu meteorologických podmínek na populaci zajíců na střední Moravě.

Mimo sekcí lesnickou, byla jednání v dalších sekcích. V sekci fenologie byly předneseny výsledky studií fenofází různých dřevin, např. buku, olše apod. Velkou pozornost vzbudil příspěvek o fenologických pozorováních kamerovým systémem.

V sekci znečištění ovzduší mimo příspěvky o vlivu meteorologických podmínek na znečištění ovzduší včetně vlivu dopravy, bylo pojednáno o modelu emisí NO₂ či dynamice koncentrací ozonu.

Poslední sekcí s přednáškami byla sekce klimatologie. Předneseny byly výsledky např. nestacionárních modelů extrémních hodnot a jejich využití při studiu změny klimatu. Pozornost byla věnována dynamice klimatických prvků, a to srážkových úhrnů, teplotám vzduchu, zásobám vody ve sněhu, ale také prognóze půdního sucha.

Celkem bylo ve všech sekcích předneseno 37 referátů. Ovšem konference měla také sekci posterovou, které bylo věnováno středeční odpoledne. Představeno bylo 32 posterů s obdobnou tematikou, jaká byla řešena v odborných sekcích.

Třetí den konference byl věnován Mikulovu a jeho okolí. Účastníci se mohli podle vlastního rozhodnutí podívat ze Siroťčího hrádku na celé Mikulovsko, prohlédnout si vykopávky v Klenotnici, jeskyni na Tuoldu a pochopitelně tolik diskutované Novomlýnské nádrže. Prohlídka Mikulova a jeho pamětihodností byla díky informacím Doc. T. Knoze i pro znalce tohoto města v mnoha pohledech nová.

Poznání jižní Moravy však nebylo jen náplní exkurze. V rámci společenské části konference měli účastníci možnost vidět např. someliérské vystoupení s různými formami sekání lahví sektu, ale hlavně s mnoha vzorky vín jižní Moravy a její bohatou kuchyní.

Tato zpráva díky svému rozsahu může být jen informací o tom, že konference proběhla. Není možné se věnovat předneseným příspěvkům podrobněji, byť by si to každý zasloužil. Díky pochopení nakladatelství Českého hydrometeorologického ústavu byl vydán sborník abstraktů s CD Rom, kde jsou plné verze přednesených příspěvků. Myslím si, že tak byla současná bioklimatologická literatura rozšířena o sborník nejnovějších poznatků. Zájemcům o tento sborník určitě přijde vhod zavedená praxe na www stránkách ČBKŠ, kde jsou všechny vydané sborníky k dispozici.

Na závěr tohoto sdělení je potřebné poděkovat všem organizátorům. Mnohá i následná poděkování účastníků svědčí o tom, že tato konference byla úspěšná. Podle posledního společného jednání se slovenskými kolegy bude v příštím roce bioklimatologická konference ve Staré Lesné. Těším se na setkání s vámi ve Vysokých Tatrách.

Jaroslav Rožnovský

Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2008

23. ročník vědecké konference s mezinárodní účastí

Členové sekce bioklimatologie zvířat České bioklimatologické společnosti řeší stále aktuální problémy v oblasti zemědělské prvovýroby směřující k produkci zdravotně nezávadných potravin s ohledem na zabezpečení optimálních podmínek chovu hospodářských i volně žijících zvířat. Vědecké konference jsou tradičním vyvrcholením činnosti sekce v každém roce. Pravidelný, v pořadí již 23. ročník vědecké konference s mezinárodní účastí "Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2008" uspořádala sekce bioklimatologie zvířat České bioklimatologické společnosti a Výzkumný ústav živočišné výroby Praha-Uhřetěves ve spolupráci s Ústřední komisí pro ochranu zvířat Praha a brněnskou pobočkou České biologické společnosti dne 9. prosince 2008 v prostorách brněnské pobočky Českého hydrometeorologického ústavu.

Konference se zúčastnilo 35 odborníků z různých oborů, zabývajících se danou problematikou, z toho 8 ze Slovenska. Doc. MVDr. Katarína Beňová, PhD. z Univerzity Veterinárskeho lekárstva v Košicích, Ing. Jana Lendelová, Ph.D. a Doc. RNDr. Bernard Šiška, Ph.D. ze Slovenské poľnohospodárskej univerzity v Nitre, Ing. Jaroslav Šottník, Ph.D., Ing. Ľubomír

Botto, Ph.D. a Ing. Peter Tongel z Výzkumného ústavu živočišné výroby v Nitře, Prof. Ing. Jaroslav Škvarenina, CSc. a Ing. Jana Škvareninová, Ph.D. z Technické univerzity ve Zvolenu. Jednání byli přítomni také posluchači pre- i postgraduálního studia VFU Brno a MZLU Brno. Na konferenci bylo přihlášeno a ve sborníku je publikováno in extenso celkem 29 příspěvků, z nichž bylo předneseno 21 referátů a 8 prezentováno formou posterů. Všechny přednesené práce včetně posterů jsou publikované v tištěném sborníku, jsou upraveny podle zásad pro publikování v odborných a vědeckých časopisech, včetně souhrnu v anglickém jazyce.

Jak vyplynulo z jednání konference, chovné prostředí spolu s výživou a genofondem vytváří předpoklady pro udržení dobrého zdravotního stavu hospodářských zvířat a dosažení odpovídajících produkčních a reprodukčních ukazatelů. Zdraví a pohoda hospodářských zvířat závisí na zajištění správných chovatelských metod odpovídajících biologickým potřebám zvířat a vhodných podmínek prostředí. Proto i v našich chovech musí být splněny požadavky na vhodnou výživu a způsoby krmení, volnost pohybu zvířat, jejich fyzický komfort, možnost přirozeného chování, potřebu ochrany před nepříznivými meteorologickými podmínkami, hlavně extrémními projevy, zraněním, strachem či úzkostí, onemocněním či poruchami chování; jakož i dalšími základními požadavky praxe či stanovenými vědeckým poznáním.

Předpoklady pro zachování zdraví a životní pohody hospodářských zvířat spočívají nejen ve správných chovatelských praktikách, technologických systémech, ale i v prostředí, které odpovídá fyziologickým potřebám a potřebám souvisejícím se způsobem chování. Podmínkou je zajištění odpovídající výživy, pohybu a pohody, přiměřených sociálních kontaktů a ochrany proti nepříznivým klimatickým podmínkám, poranění, onemocnění nebo poruchám chování.

Při studiu problematiky vlivu klimatických změn na organismus zvířat je nutné vycházet ze znalosti procesů, probíhajících v hraničních vrstvách atmosféry včetně zohlednění úlohy půdního profilu. Stejně tak jsou nezbytné i znalosti přímého působení potenciálních environmentálních stresorů (teploty a relativní vlhkosti a rychlosti proudění vzduchu, tepelné radiace), které mohou negativně ovlivnit zdraví, produkci i pohodu zvířat. Nepřímý vliv změn počasí lze potom sledovat např. v oblasti frekvence výskytu onemocnění v závislosti na změnách počasí.

Vzájemné vztahy mezi kvalitou ovzduší, zdravotním stavem ustájených zvířat a úrovní produkčních ukazatelů jsou velmi komplikované, zvláště při studiu vlivu venkovního ovzduší. Ekonomické ztráty, které vznikají, nejsou jen přímé v důsledku snížené produkce a úhynů zvířat, ale také nepřímé ve formě nákladů na prevenci a terapii. Pozornost je nutné přitom věnovat vlivu různých

makroklimatických situací s využitím nových modelovacích technik, které umožňují vyhodnotit, do jaké míry je v definovaných podmínkách ekonomika chovu ovlivněna rozdíly v použitých technologických systémech chovu, úrovni výživy, ošetřovatelské i veterinární péče. Předpokladem je využití genetického potenciálu ustájených zvířat s konečným cílem produkce zdravotně nezávadných surovin a potravin živočišného původu – významné složky potravinového řetězce člověka. Protože pouze zvíře krmené vyváženou krmnou dávkou a chované v hospodárně řízeném prostředí může plně rozvinout svůj genetický potenciál.

Mimo jiné účastníci konference v diskusi poukázali na potřebu více informovat nejen politiky, ale i veřejnost o stávajících podmínkách českého zemědělství včetně chovu hospodářských zvířat. Zdůrazňovali, že pouhé ekonomické pohledy nejsou vodním ukazatelem stavu našich chovů, hlavně s ohledem na další budoucnost českého zemědělství, které není jen producentem potravin, ale má také rozhodující význam pro stav české krajiny. Průběh konference opět dokázal, že obdobná vědecká akce je velmi potřebná, a proto organizátoři pozvali účastníky na 24. konferenci v prosinci 2009.

Pavel Novák, Jaroslav Rožnovský

2. mezinárodní konference BIOHYDROLOGY 2009 „A changing climate for biology and soil hydrology interactions“

Bude se konat v Bratislavě ve dnech 21. – 24. 9. 2009. Témata konference jsou:

1. The measurement and modelling of hydrological processes influenced by biology at various scales
2. Biology and soil hydrology interactions with climate
3. Interaction between agriculture and soil hydrology
4. Influence of biology on soil hydrological processes in natural systems
5. Managing soils to improve interactions between biology and hydrology

Termíny: přihláška a abstrakt příspěvku do 15. 5. 2009. Potvrzení přijetí a publikace abstraktů na webových stránkách do 30. 6. 2009.

Konferenční poplatek 170 EUR (do 28. 2. 2009), resp. 200 EUR (po 1. 3. 2009), PhD-student 140 EUR, resp. 170 EUR.

Místo konání: SUZA komplex, Drotárska cesta 46, 811 04 Bratislava.

Informace na stránkách: <http://www.ih.savba.sk/biohydrology2009> .

Adresa pořadatele: Dr. Lubomír Lichner, Institute of Hydrology, Slovak Academy of Sciences, Račianska 75, 831 02 Bratislava, Slovak Republic
tel.: (421)2-49268227, fax: (421)2-44259404, E-mail: lichner@uh.savba.sk

Mezinárodní vědecká bioklimatologická konference – Bioklimatologické pracovní dny 2009

„Rozvoj společnosti a bioklima – Vztahy, souvislosti a vliv aktivit člověka na bioklimatologické procesy v krajině (v různém prostředí)“

se uskuteční ve dnech 5. – 9. 10. 2009 ve Staré Lesné. Z konference bude vydán sborník příspěvků na CD nosiči, vybrané příspěvky budou publikovány v časopisech Forestry Journal, Contributions to Geophysics & Geodesy, Meteorological Journal a Folia oecologica.

Předběžně navržený konferenční poplatek je 150 – 200 EUR.

Do 31. 1. 2009 bude třeba vrátit předběžnou přihlášku organizátorům. Cirkulář se závaznou přihláškou a s pokyny pro autory příspěvků bude rozeslán předběžně přihlášeným účastníkům do 31. 3. 2009, do 31. 5. 2009 bude třeba vrátit závaznou přihlášku s abstraktem příspěvku a do 31. 7. 2009 odevzdat plný text příspěvku podle pokynů pro autory.

Konferenční jazyk slovenský a anglický, bude upřesněno podle počtu přihlášených účastníků ze zahraničí.

Informace o konání konference bude zveřejněná též na webové stránce SBkS při SAV (t.č. nedostupná, bude na ni odkaz na stránkách ČBkS) a také na stránkách ČBkS <http://www.cbks.cz>.

RNDr. Ing. Jaroslav Dykast, CSc. - 75! (*9.3.1933)

Letos v březnu uplynulo jen těžko uvěřitelných pětasedmdesát let od narození dlouholetého aktivního a významného člena biometeorologické obce, váženého pana RNDr. Ing. Jaroslava Dykasta, CSc. Někdy v letech, kdy jsem ještě studoval, spoluzakládal dr. Dykast Odbornou pracovní skupinu pro medicínsko-meteorologickou (později biometeorologickou) a heliogeofyzikální předpověď, kterou také řídil. Jeho dlouholetým cílem (ať už na půdě ČBkS nebo

na svém pracovišti na ústecké pobočce ČHMÚ) bylo vytvořit z biometeorologické předpovědi standardní typ informace. Dnes, kdy biometeorologická předpověď už roky chybí jen v málokteré relaci o počasí ve veřejnoprávních i komerčních sdělovacích prostředcích, se to zdá samozřejmé. Bez systematické práce oslavence bychom se ale k dnešnímu stavu dopracovali o hodně později a cestou rozhodně klikatější.

Za svého působení v Českém hydrometeorologickém ústavu se dlouhodobě věnoval výzkumům vlivu aperiodických atmosférických dějů (a také heliogeofyzikálních faktorů) na lidský organismus a postupně vybudoval model BMP, který se stal základem toho dnešního. Naopak nenaplněným dílem oslavencovým je „Projekt na zřízení medicínsko-meteorologického pracoviště v ČR“, jehož realizací bychom udělali nikoliv výrazný krok, ale přímo skok v biometeorologii samotné. Dosažení tohoto záměru je ale – v zájmu spravedlnosti dodejme, že bez viny dr. Dykasta – v nedohlednu, a dokud nebude stabilizováno zdravotnictví nebo vysoké školství, tak v nedohlednu zůstane.

RNDr. Ing. Jaroslav Dykast je však známý nejen ve sféře biometeorologie a bioklimatologie. Celý život se aktivně zabýval (a zabývá) i dalšími přírodovědnými obory – jmenujme alespoň astronomii, geologii, geofyziku, stejně jako některé netradiční (a kontroverzně vnímané) obory, jako například psychotroniku.

Necítím se oprávněn psát zasvěceně o celém životě a přírodovědném dílu dr. Dykasta. Zním ho sice už od svého dětství (tenkrát však spíše z okolí astronomické obce), ale po studiích jsme měl už jen krátkou možnost pracovat po jeho boku, neboť v roce 1993 z ČHMÚ odešel. Přesto si dovoluji říct, že mi toho oslavenc stihl dát dost, a to odborně i lidsky. Proto doufám, že mé přání všeho nejlepšího, hlavně ale zdraví a síly do dalších aktivně strávených let, bude přijato jako přání upřímné, od srdce. Takže, milý a vážený pane RNDr. Ing. Jaroslave Dykaste, CSc., ještě jednou – vše nejlepší a dlouhá léta.

Martin Novák

Ing. Vladimír Krečmer, CSc.

Při vyslovení tohoto jména si jednak připomenu své první kroky v oboru bioklimatologie, ale hlavně se mi vybaví obdivuhodná aktivita vynikajícího odborníka a nadšeného organizátora. Jméno pana inženýra je spjato s vytvořením naší Společnosti, když na ustavující schůzi Československé bioklimatologické společnosti 8. září 1965 byl zvolen 2. místopředsedou, později vědeckým sekretářem a předsedou byl v letech 1992 – 1998.

Ještě významnější jsou jeho zásluhy o odborný rozvoj bioklimatologie, hlavně lesnické bioklimatologie, kde jeho mnohé práce byly nejen zcela novým přínosem pro poznání mikroklimatu lesa, ale staly se základní literaturou našeho oboru. Navždy v paměti nejen odborné veřejnosti zůstane jako redaktor Bioklimatologického slovníku terminologického a explikativního. Podíváme-li se do tehdejších recenzí na tento slovník, dočteme se o obdivu, který za svou redakční práci sklízel. V podstatě jeho zásluhou tento slovník vyšel.

Již bylo uvedeno, že hlavní činnost pana inženýra byla v oboru bioklimatologie lesů. Je to dáno tím, že mládí prožil v Beskydách, které ho navždy okouzly. Již během studií na pražské lesnické fakultě prakticky prováděl systematická pozorování mikroklimatu. Největší část své výzkumné činnosti vykonal v Lesnickém výzkumném ústavu ve Strnadlech, kde založil a do roku 1980 vedl laboratoř lesnické bioklimatologie. Známe je též jeho zapojení do Mezinárodního biologického programu, kde se stal koordinátorem komplexního výzkumu lesního ekosystému zalesněného povodí Pekelského potoka stacionáru IBP "Želivka". Mnoho let bylo toto pracoviště centrem výzkumu mikroklimatu lesa a mnoho dnešních lesníků zde prodělalo terénní cvičení z bioklimatologie.

Nejen bioklimatologie však byla pracovní láskou ing. Krečmera, ale také les. V posledních letech dokonce les zcela v jeho činnostech převážil. Vždy poukazoval na vyváženost funkcí lesa v ochraně a tvorbě životního prostředí, zdůrazňoval poslání lesů a postavení lesního hospodářství v naší krajině i společnosti.

Proč jsem si dnes dovolil připomenout jméno pana inženýra Krečmera je členům naší Společnosti jasné. Oslavil v tomto roce osmdesát let. Oslavil je jako stále aktivní v mnoha svých činnostech. Dovolím si jménem celé naší Společnosti popřát do dalších let pevné zdraví a naplnění mnoha myšlenek, které chce realizovat.

Pane inženýre, patří Vám mnoho díky za vše, co jste odvedl pro naši Společnost, ale nejen pro ni.

Jaroslav Rožnovský

Jubilanti v roce 2008

= 60 let =

Kotrč Pavel RNDr.CSc. 13. 1. 1948

= 65 let =

Čech Jiří RNDr. 2. 8. 1943

Kott Ivan ing. 18. 8. 1943

= 70 let =

Krška Karel RNDr.CSc. 27.11. 1938

= 75 let =

Dykast Jaroslav RNDr.Ing.CSc. 9. 3. 1933

= 80 let =

Krečmer Vladimír Ing.CSc. 22. 1. 1928

Skuhravý Václav Dr.CSc. 1. 4. 1928

= 91 let =

Bradna Jiří MUDr. 28. 7. 1917

= 95 let =

Rašková Helena Prof.MUDr.DrSc. 2. 1. 1913

Přejeme všem našim jubilantům hodně zdraví a spokojenosti!